

O TORTUREUMU, NOVOOTVORENOME MUZEJU TORTURE U ZAGREBU

RENATA SANTO □ Tortureum – muzej torture, Zagreb

sl.1. Muzejski logo i podaci o radnom vremenu muzeja torture.

sl.2. Iz muzejske suvenirnice: šalice s porukom.

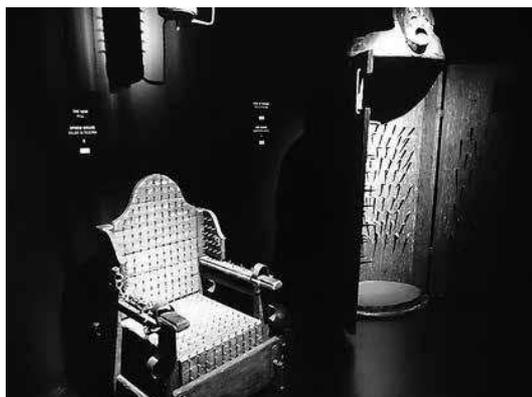

U Zagrebu je 10. srpnja 2015. službeno otvoren novi specijalizirani muzej pod nazivom Tortureum – muzej torture. Riječ je o privatnoj inicijativi tvrtke Genius d.o.o. i Vedrana Vranića, nastaloj u želji da se zbog sve većeg broja ostvarenih turističkih noćenja u glavnom gradu Hrvatske domaćoj i stranoj publici omogući nov i atraktivan muzejski sadržaj, a Tortureum bi bio prilog obogaćivanju turističke ponude Zagreba.

Muzej je smješten u neposrednoj blizini Trga bana Jelačića, na prvom katu zgrade u Radićevoj ulici 14, kojom je u prošlosti tekao potok Medveščak. Navedeni je potok bio prirodna granica između Gradeca i Kaptola, među kojima su često izbijali krvavi sukobi, na što danas podsjeća i naziv ulice Krvavi most. Stoga nas već sam odabir lokacije Muzeja vraća u vrijeme srednjovjekovnih zagrebačkih naselja u kojima su se primjenjivale neke metode mučenja kakve su se tada provodile i u zapadnoj Europi.

Idejni koncept Tortureuma osmislio je Želimir Laszlo, za arhitektonski koncept, idejno i izvedbeno rješenje

zaslužna je arhitektica Ana Dana Beroš, a dizajn potpisuje Luka Juras. Muzejski postav smješten je u tri prostorije, s tim da posjetitelji već pri dolasku na prvi kat zgrade uranjaju u tematiku. Hodnik koji prethodi ulazu u Muzej oslikan je muralima umjetnika Mirona Milića koji prikazuju scene mučenja vještica i heretika te legendu o mučkoj krunidbi Matije Gupca na Markovu trgu, što je samo uvod u priče o različitim vrstama torture prezentiranim iza zatvorenih vrata. Kako bi pojedinac osjetio odmak od svakidašnjice, hodnik je zaštićen od dnevne svjetlosti teškim crnim zastorima koji pojačavaju reakcije na murale. Prije razmicanja zastora posjetitelj je suočen s porukom M. Gandhija o besmislu torture, na što su upozoravali već i neki grčki filozofi poput Aristotela. U prostoru hodnika nalaze se velike dvojezične englesko-hrvatske legende koje obrađuju temu mučenja zagrebačkih vještica i Matije Gupca nakon poraza u Donjoj Stubici 1573., čime se tema torture nanovo povezuje s poviješću grada i opravdava postojanje takvog muzeja upravo na tom lokalitetu.

sl.3.-6. Pogled na djelove stalnog postava Muzeja torture.

sl.7. Maske srama.
Autorica fotografije: Petra Kaić.

sl.8. Maska srama.

Otvaranjem vrata Muzeja posjetitelj uanja u novi svijet, u kojemu nema danjeg svjetla i gdje vlada gotovo potpuni mrak. Iz mraka izranjaju različite sprave za mučenje čija je zlokobnost naglašena posebnim osvjetljenjem pod kojim uvećane sjene predmeta padaju na crne zavjese, čime se stvara dojam gubljenja, tj. nepostojanja prostora

između izložaka. Uz vizualne, tu su i zvučni podražaji u obliku ambijentalne glazbe koja, uz hladnoću u prostorijama dovodi posjetitelja u stanje isključive fokusiranosti na izloženu temu. Ekspoziti nisu posebno grupirani u cjeline već je naglasak na okrutnosti i maštovitosti pri mučenju drugih i drugačijih, bez obzira na vrijeme i loka-

sl.9. Tamnica sa spravama za mučenje.
Autor fotografije: Goran Vranić.

sl.10. Informativno promotivni letak Muzeja
torture.

Vjerne replike koje su izrađene za potrebe Muzeja možemo grupirati u tri skupine: u sprave za javno sramoćenje, za ispitivanje i za ubijanje. Muzej je konceptijski zamišljen kao mjesto na koje posjetitelj slobodno dolazi da bi uspostavio interakciju s izlošcima te je dopušteno dodirivanje predmeta. Da bi se dobio uvid u to što znači biti mučen, neki su eksponati posebno prilagođeni za isprobavanje. Tako posjetitelji mogu isprobati *nüumberšku djevicu (Iron Maiden)* – drveni sarkofag ispunjen metalnih šiljcima koji su u muzejskom primjerku zamijenjeni gumenima, stolac za mučenje te masku i stup srama. Prema originalnim nacrtima giljotine iz 1792. izrađena je replika koja se može isprobati u Muzeju, a tu je i rashlađena tamnica u kojoj posjetitelji mogu provesti nekoliko minuta u mraku. O besmislu torture govore poruke poznatih osoba koje se izmjenjuju na ekranima u svakoj prostoriji.

Muzejski postav popraćen je katalogom što ga je napisala viša kustosica Muzeja Mimara Ivana Čukman Nikolić, a sastoji se od kratkoga povijesnog pregleda torture i opisa svih izložaka s fotografskim prikazom upotrebe pojedinih sprava.

Kao promotivni materijal dostupan svim zainteresiranima izrađene su karte Zagreba na kojima su ucrtana nekađašnja mjesta mučenja u Zagrebu te deplijani u obliku plakata na čijoj su stražnjoj stranici prikazani odabrani izlošci i dan njihov kratak opis.

Za potrebe Muzeja izrađeni su i posebni suveniri u obliku nakita i torbica inspiriranih spravama za mučenje, magneti i šalice koji su dostupni u muzejskoj suvenirnici, kao i na službenoj muzejskoj stranici www.tortureum.com. Muzej je zastupljen i na društvenim mrežama, gdje se kontinuirano objavljuju sadržaji vezani za Muzej i obrađenu tematiku.

ciju upotrebe sprava za mučenje. Svaki je izložak popraćen kratkom dvojezičnom legendom s nazivom predmeta, dok se svi sadržaji vezani za kontekst upotrebe predmeta nalaze na posebno osmišljenim dvojezičnim multimedijским vodičima – tabletima, koje posjetitelji dobivaju uz ulaznicu. Prisanjnjem tableta na pločice s kodom učitava se audio-vizualni vodič što ga čine tekst o predmetu, audiozapis teksta te originalni fotografski sadržaji i videosnimke koje prikazuju kako se točno predmet upotrebljavao. Upotrebom te vrste multimedije svakom je posjetitelju omogućeno da sam kreira vodstvo izložbom, ovisno o tome koji ga sadržaj zanima.

U muzejskom postavu izloženo je sedamdesetak vjernih replika sprava za mučenje s područja Europe koje su se upotrebljavale od antike pa sve do 21. st., što ovaj Muzej čini jedinstvenim.

Cilj Muzeja jest upoznati posjetitelje s problematikom torture te razviti svijest o njezinu postojanju u današnjem društvu, što je postignuto pričama o izlošcima na multimedijском vodiču. Primjerice, iz tih priča saznajemo da je nabijanje na kolac poznato još iz 19. st., da je giljotina – simbol Francuske revolucije, zadnji put upotrijebljena 1970-ih godina, a da je *strappado* – tehnika mučenja okrivljenika vezanjem ruku na leđima užetom kojim se tijelo podiže u zrak, primjenjivan i u 21. st. Da tortura ne pripada prošlosti i “mračnome” srednjem vijeku, najbolje govori uznemirujući videozapis sa snimkama mučenja iz sadašnjosti, koji posjetitelji mogu pogledati u zavjesom odijeljenom prostoru.

sl.11. Prikaz mučenja Matije Gupca na Markovom trgu u Zagrebu. Ulazni hodnik muzeja oslikan muralima umjetnika Mirona Milića.

sl.12. Svečano otvorenje Tortureuma 10. srpnja 2015. godine. Autor fotografije: Goran Vranić.

sl.13. Noć vještica 2015. godine u Tortureumu.

THE TORTUREUM, THE NEWLY OPENED MUSEUM OF TORTURE IN ZAGREB

The museum is located in the immediate vicinity of Jelačić Square, on the first floor of the building at Radićeva 14, down which in the past the Medveščak Brook flowed. This brook was the natural border between Gradec and Kaptol, between which communities there were often bloody clashes, which the name of the street Bloody Bridge still recalls. Hence the actual location of the Museum takes us back to the time of the medieval Zagreb settlements in which some of the methods of torture then carried out in Western Europe as well were employed.

The basic concept of the Tortoreum was devised by Želimir Laszlo; architect Ana Dana Beroš provided the architectural concept, preliminary approach and blueprint; the design is by Luka Juras. The museum set up is spread over three rooms, with the proviso that as soon as they arrive on the first floor of the building the visitors are immersed in the theme. The corridor preceding the entrance to the Museum is decorated with murals by Miron Milić, which show scenes of the torture of heretics and witches and the legend of the perfidious crowning of Matija Gubec on St Mark's Square, which is just an introduction to the stories of various kinds of torture presented behind the closed doors. Some seventy faithful replicas of devices for torture from the area of Europe are on show, used from antiquity until the 21st century, which makes the museum unique. The objective of the Museum is to acquaint visitors with the problem area of torture and develop awareness of its existence in society today, achieved by stories about the exhibits on the multimedia guide. It does not belong to the past and the gloomy Middle Ages, as shown by the disturbing video with shots of torture from the current age, which visitors can see in a curtained-off space.